

2019-086

Archeologienota Zelev Driesstraat

Programma van Maatregelen

Bert ACKE en Maarten BRACKE

6-8-2019

1. Gemotiveerd advies

De archeologienota kadert in het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013. Naar aanleiding van een geplande aanvraag voor een omgevingsvergunning voor stedenbouwkundige handelingen te Zelee Driesstraat (provincie Oost-Vlaanderen), waarbij de totale oppervlakte van de betrokken percelen 3000m² of meer bedraagt en de bodemingrepen 1000m² of meer beslaan, dient de initiatiefnemer een archeologienota toe te voegen aan de vergunningsaanvraag. De archeologienota dient opgemaakt te worden onder supervisie van een erkend archeoloog.

Het terrein, 5105m² groot, heeft een min of meer rechthoekige vorm en is noordnoordwest-zuidzuidoost georiënteerd. Het betreft een braakliggend terrein gelegen aan de noordzijde van de Driesstraat. Het zuidelijke deel is deels verhard in steenslag en doet dienst als parkeerplaats. De westelijke grens van het terrein wordt gevormd door een buurtweg waarlangs een bomenrij is gelegen. Ook langs de noordelijke grens zijn enkele bomen aanwezig. De rest van het terrein wordt ingenomen door gras en struiken.

Het plangebied is ca. 1km ten westen van de dorpskern gelegen, aan de rand van de agglomeratie rond deze kern. Op de Ferrariskaart uit ca. 1777 is de Driesstraat duidelijk herkenbaar, alsook de met bomen omzoomde buurtweg die het plangebied ten westen begrenst. Langs de straatkant wordt bebouwing weergegeven, de rest van het terrein is in gebruik als landbouwgrond. Op de kaarten uit midden 19de eeuw en de topografische kaarten van tweede helft 19de-eerste helft 20ste eeuw wordt evenwel geen bebouwing weergegeven op het plangebied. Op de luchtfoto's van 1971, 1979-1990 en 2000-2003 is het terrein nog steeds onbebouwd en in gebruik als landbouwgrond. Het is pas nadien dat het zuidelijke deel in gebruik genomen wordt als parking. Afgaande op de luchtfoto van 2015 werd er op dat moment grond gestockeerd op het terrein, mogelijk is de hogere centrale ligging daar nog een restant van. De dorpskern van Zelee ontwikkelde zich bovenop een zuidwest-noordoost georiënteerde zandrug. Rond deze rug zijn lagere gronden gelegen die naar het zuiden overgaan in de Scheldevallei en naar het noordoosten in de Durmevallei. Ten westen van de zandrug is in Berlare-Overmere een paleomeander van de Schelde gelegen. De Driesstraat is samen met de meer zuidelijk gelegen Kouterstraat een weg die de oriëntatie van de rug volgt en vermoedelijk een oude oorsprong heeft. De Driesstraat ligt meer aan de noordelijke flank van de rug, de Kouterstraat ligt er centraal op. Het plangebied is dus ook gelegen op deze hogere rug en kent een matig droge zandbodem met verbrokkelde ijzer en/of humus B horizont. De laatste decennia vonden er meerdere onderzoeken plaats ten westen en ten zuiden van de dorpskern, waarbij diverse sites uit de metaaltijden, Romeinse periode en de middeleeuwen werden blootgelegd. Het betreft zowel bewonings- als begravingssites. Ze duiden op het grote archeologische belang van de zandrug en menselijke aanwezigheid op deze locatie gedurende duizenden jaren lang. Enkele jaren geleden werd bij een grootschalig onderzoek langs de Eekstraat, iets ten zuidwesten van het plangebied en in het verlengde van de Driesstraat, een meerperiodensite met sporen uit de overgang van de late bronstijd naar de vroege ijzertijd, uit de midden Romeinse periode en uit de volle middeleeuwen aangetroffen. Tijdens de 13de eeuw wordt het terrein verlaten en kwam het in gebruik als landbouwareaal. Afgaande op bovenstaande gegevens kan aan het plangebied een hoge archeologische verwachting toegekend worden voor archeologische sites met grondsporen. In situ bewaring van steentijd artefactensites wordt op dit

terrein niet verwacht, daarvoor zijn de landschappelijke eigenschappen niet gunstig. De recente grondstockage centraal op het terrein en de oppervlakkige inrichting als tijdelijke parkeerplaats zullen niet voor een verstoring van het archeologisch bodemarchief gezorgd hebben. Er zijn geen gegevens bekend dat er de laatste 250 jaar grootschalige verstoringen hebben plaatsgevonden. Eventueel aanwezige archeologische sites kunnen daardoor goed bewaard zijn.

Het terrein wordt volledig heringericht. Hierbij worden de bomen langs de oostzijde van de buurtweg gerooid, alsook 1 boom langs de noordelijke grens. Het zuidelijke gedeelte wordt ingericht al permanente parking met 21 parkeerplaatsen in grasbetontegels, centraal doorsneden door een betonpad dat zich verder doorheen het plangebied slingert. Achteraan de parking wordt een fietsenstalling voorzien. De rest van het terrein wordt ingericht als een parkgebied: er worden meerdere bomen geplant, stukken gazon aangelegd, een bloemenweide, takkenconstructies e.d. De bodemingrepen die gepaard gaan met aanleg van de parking en de betonverharding gaan tot op de draagkrachtige grond, de fundering is 40 à 50cm dik. Op de rest van het terrein zullen de inrichtingswerken minstens de teelaarde omwoelen. Ook het werfverkeer zal zijn invloed hebben op de ondergrond.

Het plangebied kent een hoge archeologische verwachting voor sites met grondsporen. Op basis van enkel het bureauonderzoek kan de aan- of afwezigheid van een archeologische site echter niet aangetoond worden. De geplande werken zijn van die aard dat eventueel aanwezig archeologisch erfgoed bedreigd wordt. Een verder vooronderzoek kan relevante kennisvermeerdering genereren voor de algemene bewoningsgeschiedenis van de zandrug waarop Zele zich ontwikkelde, een waarvan het archeologisch belang in het recente verleden duidelijk is geworden. Er dient bijgevolg verder vooronderzoek te gebeuren. Dit verder vooronderzoek dient in uitgesteld traject te gebeuren, na het verwijderen van de aanwezig begroeiing.

Het verder vooronderzoek bestaat uit een proefsleuvenonderzoek. De modaliteiten van het verder vooronderzoek worden hieronder behandeld.

2. Administratieve gegevens en afbakening

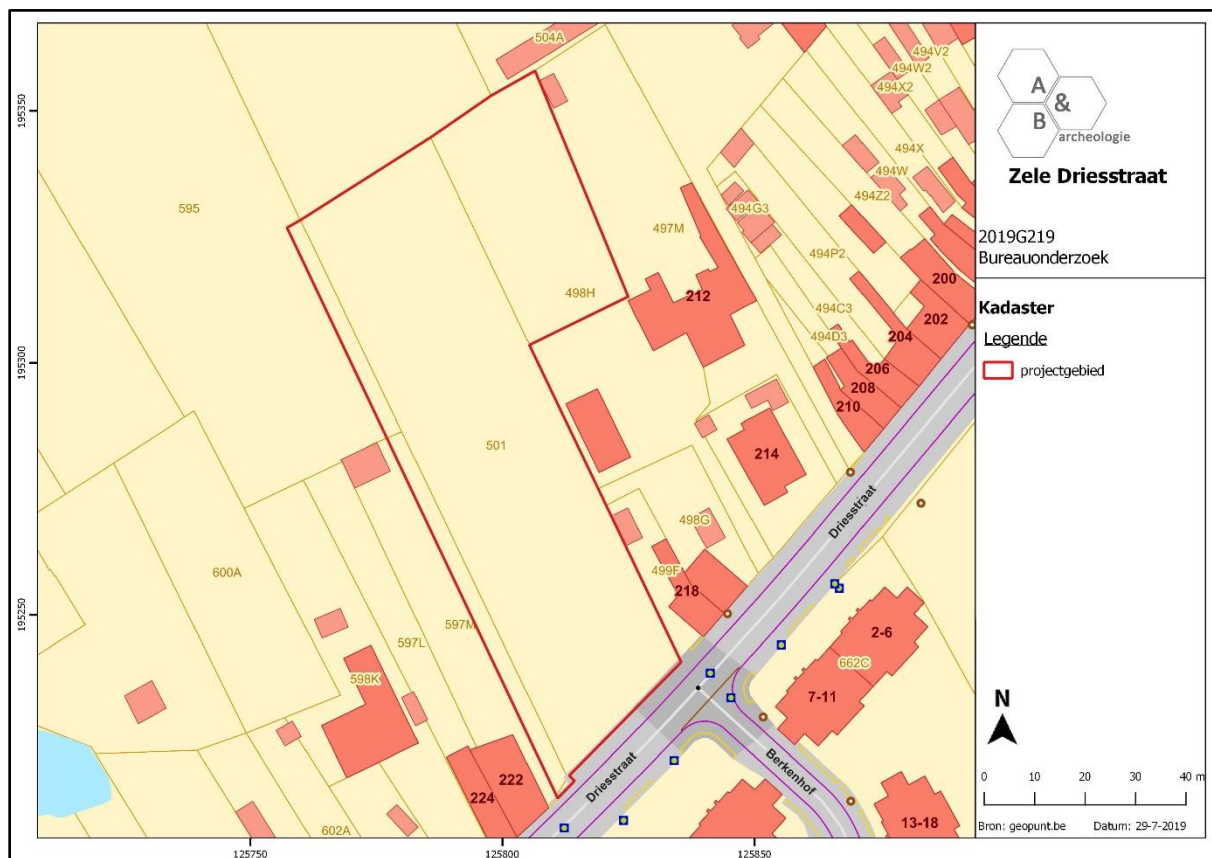
Locatiegegevens: Oost-Vlaanderen, Zele, Driesstraat

Lambertcoördinaten onderzoeksgebied: X: 125704,19 en Y: 195226,96; X: 125930,80 en Y: 195333,90

Oppervlakte plangebied: 5105m²

Kadastergegevens: Zele, afdeling 2, sectie E, perceel 501, 498H partim

Het plangebied komt volledig in aanmerking voor verder vooronderzoek.

Figuur 1 Plangebied aangeduid op het kadasterplan (bron: geopunt.be).

3. Vraagstelling

Het doel van het onderzoek is het achterhalen of er op het terrein één of meerdere archeologische sites aanwezig zijn en te bepalen welke maatregelen dienen te worden genomen voorafgaand aan de verdere ontwikkeling van het projectgebied. Daarnaast kan ook de verstoringsgraad in kaart gebracht worden. Hieronder worden enkele specifieke, niet limitatieve, onderzoeksvragen weergegeven.

- Zijn er archeologische sporen aanwezig?
- Welke spoorcategorieën komen voor?
- Wat is de bewaringstoestand van de aangetroffen sporen?
- Maken de sporen deel uit van één of meerdere structuren en behoren ze tot één of meerdere periodes?
- Zijn er restanten bewaard van de gebouwen aangeduid op de Ferrariskaart?
- Zijn er indicaties omtrent artisanale activiteiten of aanwijzingen voor andere functionele eigenschappen?
- Wat is de relatie tussen de archeologische sporen en het landschap?
- Kan een archeologische site uitgesloten worden?
- Wat is de graad van verstoring binnen het plangebied?
- Is een vervolgonderzoek noodzakelijk, en zo ja, wat is de afbakening en aan welke modaliteiten (strategie, onderzoeksvragen) moet dit voldoen?

4. Plan van aanpak (onderzoeksstrategie, -methode en –technieken)

Uit het verslag van resultaten kwam naar voor dat verder vooronderzoek met ingreep in de bodem door middel van proefsleuven de meest aangewezen methode is om het plangebied te onderzoeken. De afbakening van het onderzoeksgebied is te vinden op de boven- en onderstaande figuren. De voorziene onderzoeksmethode moet niet uitgevoerd worden indien de geplande werken alsnog niet zullen plaatsvinden.

Zowel het veldwerk als de verwerking en rapportage van de hieronder beschreven methode dient te voldoen aan de methodiek zoals beschreven in de Code van Goede Praktijk. Het onderzoeksdoel is succesvol bereikt indien de vraagstelling gefundeerd kan beantwoord worden.

- **Randvoorwaarden**

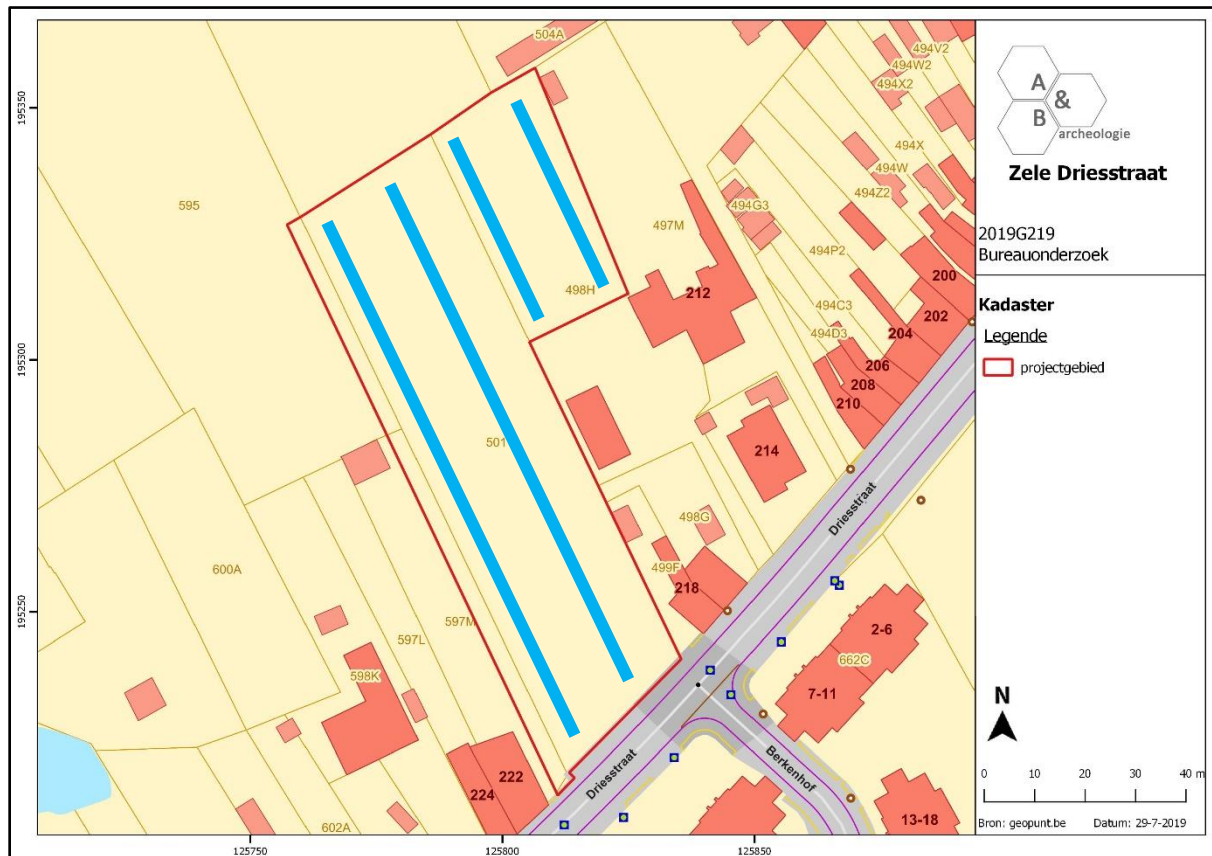
Het verder vooronderzoek kan pas aanvatten na het rooien van de bomen en de begroeiing. Hierbij is het van belang dat de bodemingrepen tot een minimum beperkt blijven en dat er bvb. geen stronken uitgetrokken of gefreesd worden. Op die manier wordt vermeden dat er niet-gedocumenteerd archeologisch erfgoed beschadigd geraakt. De stronken en het wortelgestel kunnen pas verwijderd worden indien het vooronderzoek heeft aangetoond dat er geen archeologische site aanwezig is, of – indien er wel een site aanwezig is – tijdens/na een eventuele opgraving van het terrein.

- **Proefsleuvenonderzoek**

Teneinde na te gaan of er archeologisch relevante grondsporen aanwezig zijn binnen het onderzoeksgebied, dient gebruik gemaakt van de inplanting van parallelle, ononderbroken proefsleuven, met een tussenafstand van 12 à 15m van middelpunt tot middelpunt. De sleuven zijn georiënteerd volgens de lengterichting van het plangebied. Voor de uitgraving wordt gebruik gemaakt van een niet-getande graafbak. De sleuven zijn 1,80 tot 2m breed. Daarnaast worden extra volg-, dwarsleuven of kijkvensters aangelegd om beter inzicht te krijgen in de aard van de aangetroffen archeologische sporen. Deze worden vrij gekozen door de uitvoerende erkende archeoloog tijdens het veldonderzoek.

Er wordt 10%, oftewel ca. 510m², van de onderzoekbare oppervlakte opengelegd door middel van sleuven en 2,5%, oftewel ca. 128m², door middel van volg-, dwarsleuven of kijkvensters, zodat in totaal zo 12,5% oftewel ca. 638m² onderzocht wordt.

De grond wordt gescheiden afgegraven en gestockeerd naast de sleuf. Het dichten gebeurt op zo'n manier dat de originele bodemopbouw opnieuw bekomen wordt en dat de draagkracht van de bodem minstens gelijk is aan de draagkracht voorafgaand de start van het veldwerk. Indien nodig worden kwetsbare sporen (bv. graven) afgedekt met waterdoorlatende doek.

Figuur 2 Indicatief sleuvenplan (blauw) geprojecteerd op het kadasterplan (bron: geopunt.be).

5. Gewenste competenties

Het team voor het proefsleuvenonderzoek moet bestaan uit minstens 2 archeologen met minstens 40 werkdagen veldervaring met proefsleuvenonderzoek. Minstens 1 van deze archeologen dient ervaring te hebben met onderzoek van meerperiodesites. Minstens 1 van deze archeologen dient minstens 200 werkdagen ervaring te hebben met onderzoek op zandgronden.

6. Voorziene afwijkingen ten aanzien van de Code van Goede Praktijk

Er zijn geen voorziene afwijkingen.